

Beskyttelse

7. Natur- og kulturinteresser

Indledning

Kapitel 7 handler om beskyttelse af landskab, kulturværdier og levesteder for dyr og planter. Retningslinjerne fastlægger bl.a. hvilke områder, der skal friholdes for byggeri, hvordan fredning og naturforvaltning skal prioriteres, og hvordan kulturmiljøer skal sikres.

Amtsrådet vil

- sikre, at amtets fortsatte udvikling sker under hensyntagen til en beskyttelse af det naturlige dyre- og planteliv, de geologiske og landskabelige værdier, herunder de større uforstyrrede landskaber og kirkeomgivelserne, de kulturhistorisk interessante enkeltheder og værdifulde kulturmiljøer,
- fremme det naturlige dyre- og plantelivs udviklingsmuligheder,
- øge befolkningens forståelse for og adgang til naturen og friluftslivet, under hensyn til naturens bæreevne, og
- gennemføre en samlet naturforvaltningsmæssig indsats i udvalgte områder.

Retningslinjerne vedrørende natur- og kulturinteresser er fastsat i medfør af planlovens § 6, stk. 3, nr. 8.

7.1 Naturinteresser

Byudvikling

7.1.1 Byudvikling samt placering af trafik- og forsyningsanlæg o.l., bør ikke ske på arealer af høj naturmæssig, landskabelig eller rekreativ værdi.

Større uforstyrrede landskaber

7.1.2 Under kortemnet "Større uforstyrrede landskaber (RP)" ses de fire områder, der er udpeget som større uforstyrrede landskaber.

7.1.3 Større uforstyrrede landskaber skal så vidt muligt friholdes for store og/eller støjende anlæg, samt støjende aktiviteter. Hvis det alligevel bliver nødvendigt at placere et større anlæg i et uforstyrret landskab, skal anlægget udformes, så det generer mindst muligt.

Lavbundsarealer

7.1.4 For lavbundsarealer, der ikke er omfattet af 5.2.1 gælder, at de så vidt muligt skal friholdes for byggeri og anlæg, der kan forringe muligheden for at genskabe værdifulde naturområder.

Internationale naturbeskyttelsesområder

7.1.5 Under kortemnerne "Ramsarområder", "EF-fuglebeskyttelsesområder" og "EF-habitatområder" samt på figur 7.1. ses afgrænsningen af de internationale naturbeskyttelsesområder, som består af Ramsarområder, EF-fuglebeskyttelsesområder og EF-habitatområder. Inden for disse områder administreres den gældende lovgivning særlig restriktivt i forhold til ændringer af naturtilstanden. I og i nærheden af naturbeskyttelsesområderne må der ikke foretages administrative afgørelser eller planlægges til ugunst for de dyr og planter, som områderne er udpeget for. I Ramsarområderne skal administrationen ydermere ske på en sådan måde, at områdernes beskyttelse fremmes.

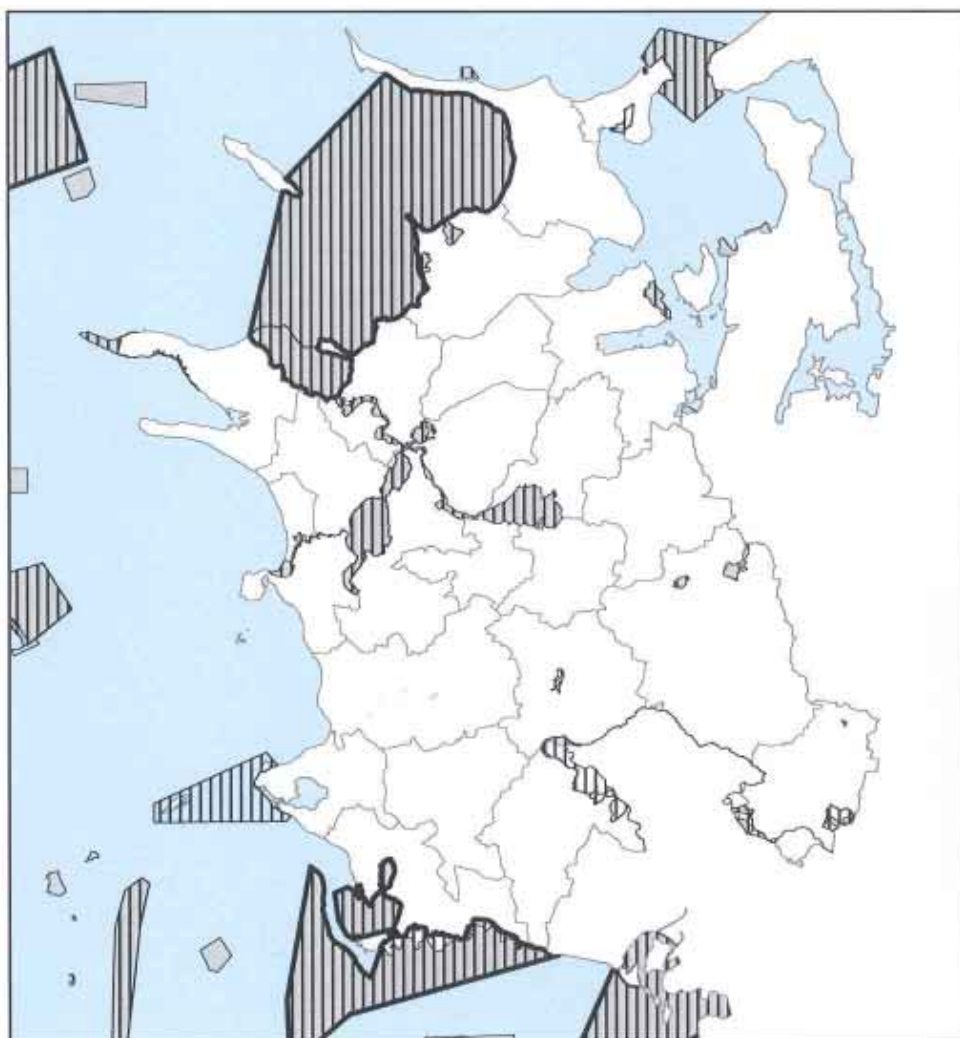

Fig. 7.1 Internationale naturbeskyttelsesområder

- Ramsarområde
- EF-habitatområde
- EF-fuglebeskyttelsesområde

Økologiske forbindelser

7.1.6 Under kortemnet "Økologiske forbindelser (RP)" er udpeget økologiske forbindelser, der sammen med BESKYTTELSESOMRÅDE skal forbedre spredningsmulighederne for vilde dyr og planter.

Beskyttede naturtyper

7.1.7 Inden for de økologiske forbindelser tilstræbes det, at eksisterende naturområder sikres mod en udvikling, der kan forringe livsbetingelserne for det nuværende dyre- og planteliv. Tilsvarende skal det tilstræbes, at der i de økologiske forbindelser skabes nye naturarealer, der kan forbedre dyr og planters spredning og frie bevægelse i de eksisterende naturområder.

7.1.8 De beskyttede naturtyper er overdrev, heder, enge, moser, strandenge, vandløb og søer. I følge naturbeskyttelseslovens § 3 må tilstanden af disse ikke ændres, uden amtsrådets forudgående dispensation.

Småbiotoper

7.1.9 Småbiotoper, der ikke allerede er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal så vidt muligt bevares.

Naturforvaltning

7.1.10 Amtets naturforvaltningsindsats vil blive søgt samlet i særlige interesseområder. Der vil blive lagt vægt på, at naturforvaltningen koncentrerer sig om væsentlige naturmæssige, landskabelige og friluftsmæssige interesser i BESKYTTELSESOMRÅDE, habitatområde og økologiske forbindelser. Naturforvaltning kan også omfatte pleje af kulturhistoriske anlæg. Der kan også blive tale om, at amtet medvirker til etablering af nye levesteder for dyr og planter.

Fredning og offentlige opkøb

7.1.11 Fredning vil fortrinsvis blive benyttet i BESKYTTELSESOMRÅDE. Det er hensigten at anvende naturbeskyttelseslovens muligheder til at imødegå projekter, der vil skade væsentlige beskyttelseshensyn, herunder også kulturmiljøer, når sådanne projekter ikke kan forhindres gennem administration af anden lovgivning.

7.1.12 Fredning vil også blive overvejet i tilfælde, hvor det er en forudsætning for, at en nødvendig pleje kan sættes ind. I sådanne tilfælde kan offentlig erhvervelse også blive aktuel.

7.1.13 Enkelte steder kan fredning eller offentlig erhvervelse være nødvendig for at skaffe adgang af hensyn til friluftslivet. Sådanne erhvervelser skal primært ske inden for besøgsområder.

Lokale forhold

7.1.14 Følgende forhold skal specielt iagttages i den kommunale planlægning:

Nykøbing-Rørvig Kommune

De væsentlige naturhistoriske interesser ved Langesø Mose og Vibrandts Mose, hvoraf en del er fredet, skal sikres ved at områderne udtages af sommerhusområde og tilbageføres til landzone.

Skælskør Kommune

Det ubebyggede vådområde i sommerhusområdet ved Kobæk Strand må ikke bebygges og skal tilbageføres til landzone.

7.2 Kulturhistorie

Kulturmiljøer

7.2.1 Under kortemnet "Kulturmiljøer (RP)" er der udpeget en række væsentlige kulturmiljøer, som enten er kulturhistoriske helheder, enkeltelementer eller strukturer.

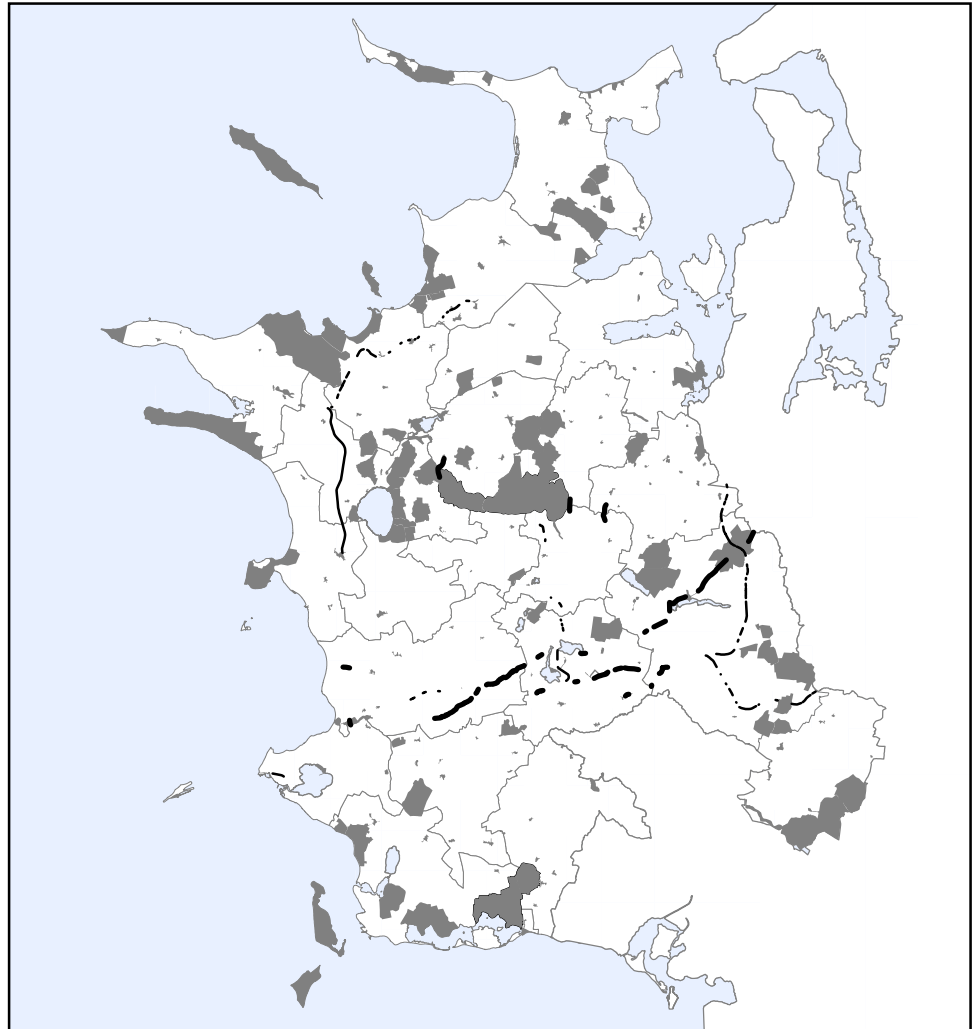

Fig. 7.2 Kulturmiljøer

- Afgrænset kulturmiljø
- Historisk vejforløb
- Nedlagt jernbane

7.2.2 Byudvikling, placering af trafik- og tekniske anlæg o.l., samt skovrejsning må ikke ske på arealer udpeget som kulturmiljøer, medmindre det kan ske uden at forringe oplevelsen og forståelsen af kulturmiljøet.

7.2.3 Ved opførelse af bygninger eller væsentlige om- og tilbygninger, ved etablering af tekniske anlæg, samt ved terrænændringer og skovrejsning i de udpegede områder, skal der vises særlige hensyn over for de bestående bevaringsværdige værdier og sammenhænge.

Bebyggelse nær kulturmiljøer Kirkeomgivelser

Henvisninger

7.2.4 Der skal i kommuneplanen fastsættes rammer for bevaring af alle udpegede kulturmiljøer. Der skal efter kommunalbestyrelsens skøn udarbejdes bevarende lokalplaner så betids, at kulturmiljøerne sikres imod i ubemærkethed at undergå forandringer i strid med bevaringsinteresserne.

7.2.5 Ved opførelse af bygninger, tekniske anlæg mv. i synlig kontakt med de udpegede kulturmiljøer, skal der vises særlige hensyn overfor områdets oplevelses- og fortælleværdi.

7.2.6 Under kortemnet "Kirkeomgivelser (RP)" er der udpeget beskyttelsesområder omkring kirkerne.

7.2.7 Byudvikling, placering af trafik- og tekniske anlæg o.l., samt skovrejsning må ikke ske på arealer udpeget som kirkeomgivelser, medmindre det kan ske uden at forringe oplevelsen af kirken, eller såfremt nødvendig byudvikling ikke med rimelighed kan placeres på andre arealer.

7.2.8 Ved væsentlige om- og tilbygninger af eksisterende bygninger, tekniske anlæg o.l., skal det sikres, at kirkens betydning for landskabet fastholdes.

7.2.9 Der skal efter kommunalbestyrelsens skøn udarbejdes bevarende lokalplaner så betids, at kirkeomgivelserne sikres imod i ubemærkethed at undergå forandringer i strid med bevaringsinteresserne.

Der henvises i øvrigt til:

- „Større uforstyrrede landskaber (RP)“, „EF-fuglebeskyttelsesområder“, „Ramsarområder“, „EF-habitatområder“, „Økologiske forbindelser (RP)“, „Kulturmiljøer (RP)“ og „Kirkeomgivelser (RP)“.
- Redegørelsen, Ad 7. Natur- og kulturinteresser.
- Naturbeskyttelsesloven. Lovbekendtgørelse nr. 85 af 4. februar 2002 som ændret ved lov nr. 454 af 9. juni 2004.
- Bekendtgørelse nr. 477 af 7. juni 2003 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder.

Beskyttelse

Ad 7. Natur- og kulturinteresser

Hidtidig planlægning

Amtets tidligere fredningsplanlægning er en væsentlig del af grundlaget for retningslinjerne om natur- og kulturinteresser. Fredningsplanlægningen er i tidens løb suppleret og revideret, ligesom der er kommet nye temaer til. Det gælder ikke mindst registreringen af beskyttede naturtyper, der har givet mulighed for at revidere og i mange tilfælde konkret afgrænse amtets net af økologiske forbindelser. Kulturmiljøerne er udpeget ved at revurdere og supplere fredningsplanlægningen, og de tidligere uafgrænsede kulturmiljøer er ved denne revision blevet afgrænset. I forbindelse med regionplanrevision 2001 blev der udpeget større uforstyrrede landskaber og kirkeomgivelser.

Generelt

Opdelingen af amtet i JORDBRUGSOMRÅDE, LANDSKABSOMRÅDE og BESKYTTELSESOMRÅDE og retningslinjerne for disse er med til at beskytte de landskabelige og kulturhistoriske værdier samt levesteder for planter og dyr. Der er imidlertid også behov for mere detaljerede og handlingsorienterede retningslinjer for at sikre f.eks. truede plante- og dyrearter, særlige kulturhistoriske og landskabelige værdier og offentlighedens adgangs- og opholdsmuligheder i naturen. Retningslinjerne om natur- og kulturinteresser har dette formål.

Ad 7.1 Naturinteresser

Det er amtsrådets målsætning, at friluftslivet bør underordne sig beskyttelsesinteresserne. Denne målsætning har ligget til grund for afvejningen mellem beskyttelses- og benyttelsesinteresser.

Ad Større uforstyrrede landskaber

Skov- og Naturstyrelsen gennemførte i 1992 et pilotprojekt for udpegning af større uforstyrrede landskaber i to amter. Større uforstyrrede landskaber var her sammenhængende landområder over 100 km², der er upåvirket af store tekniske anlæg, f.eks. stærkt trafikerede veje, store el-ledningsnet, vindmølleparker, lufthavne, kraftværker, større by- og sommerhusområder m.m. Med Regionplan 2001-2012 blev der for første gang udpeget større uforstyrrede landskaber i Vestsjællands Amt. Imidlertid bevirker bebyggelsesforholdene i Vestsjælland, at det næppe ville være muligt at udpege ét samlet uforstyrret landskab, hvis alle kriterierne, der opstilles i pilotprojektet, skulle følges. I Vestsjælland er der imidlertid storslåede og særprægede landskaber med en relativt ringe bebyggelsesgrad, der gennem planlægning og administration kan fastholdes eller forbedres. Der er derfor udpeget 4 uforstyrrede landskaber. Nordligst er det østlige Odsherred og Isefjorden på 190 km² udpeget. Dette landskab er forholdsvis uforstyrret, når der ses bort fra nogle sommerhusområder langs kysterne. Herefter følger den sydvestlige del af Odsherred, Saltbæk Vig, Røsnæs og Asnæs halvøerne samt farvandene omkring området - et areal på ca. 338 km². I dette område er der set bort fra en del større veje og sommerhusområder. Midt i amtet er landskabet omkring Tissø og en del af Store- og Lille Åmose udpeget - et areal på i alt 230 km². I dette landskab er der især set bort fra visse større trafik- og elforsyningsanlæg. Landskabet har tidligere været betegnet som "Vestsjællands Naturpark". Det sidste område, der er udpeget, er landskabet ved Tystrup-Bavelse søerne, ca. 170 km², hvor der især er set bort fra påvirkningen fra områdets større byer. Også dette område har i tidens løb været omtalt som en naturpark.

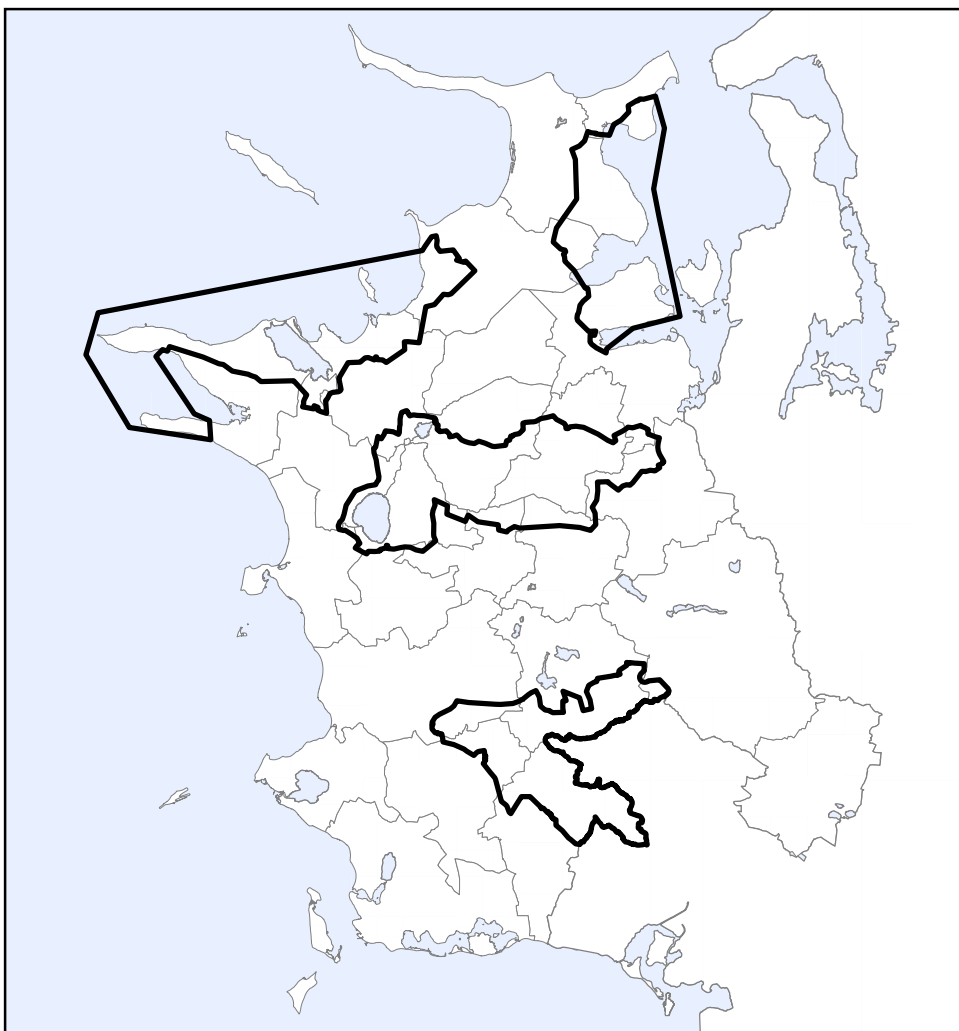

Fig. 7.3 Større uforstyrrede landskaber

 Større uforstyrrede landskaber

Ad Lavbundsarealer

Lavbundsarealer omfatter typisk afvandede eller drænedede enge, moser, søer og havområder. Ved ophør af landbrugsdrift på disse arealer vil værdifulde naturområder kunne opstå naturligt eller gennem naturgenopretning. Derfor bør disse områder friholdes for byggeri og anlæg. Retningslinjen forhindrer ikke byggeri og anlæg, der er nødvendige for den jordbrugsmæssige drift. Sådanne anlæg skal dog så vidt muligt placeres og udformes under hensyntagen til mulighederne for en eventuel fremtidig naturgenopretning.

Ad Internationale naturbeskyttelsesområder

De internationale naturbeskyttelsesområder er en samlet betegnelse for Ramsarområder, EF-fuglebeskyttelsesområder og EF-habitatområder. Ramsarområderne er udpeget for at beskytte vådområder af international betydning navnlig som levesteder for vandfugle. EF-fuglebeskyttelsesområder er udpeget med særlig henblik på at beskytte områder med mange trækfugle og for at forbedre vilkårene for fuglearter som er truede, særligt sårbare eller sjældne. Tilsvarende er EF-habitatområder udpeget for at beskytte en række dyr og planter og for at sikre visse naturtyper særlig beskyttelse. Udpegningen af EF-habitatområder er først endelig, når EU har taget stilling til det danske forslag, men områderne beskyttes allerede i dag, som var de endeligt udpegede.

Alle områder, der er omfattet af bekendtgørelsen, er vist under kortemnerne „EF-fuglebeskyttelsesområder“, „Ramsarområder“ og „EF-habitatområder“, og er i princippet også udlagt til BESKYTTELSOMRÅDE. Afgrænsningen af de internationale naturbeskyttelsesområder fremgår endvidere af fig. 7.1.

Administrationen af de internationale naturbeskyttelsesområder sker efter den eksisterende lovgivning og efter retningslinjer i bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder.

Ad Økologiske forbindelser

Med udpegningen af økologiske forbindelser ønsker amtet bl.a. at skabe og beskytte et net af grønne forbindelser, der giver dyr og planter mulighed for spredning i eller gennem landskabet. Dyr og planters spredningsmuligheder i og mellem de internationale beskyttelsesområder ønskes i særlig grad fremmet. På længere sigt skal et net af levesteder sikre overlevelse af områdets dyr og planter - herunder ikke mindst de arter, som udgør udpegningsgrundlaget for de internationale naturbeskyttelsesområder. Mange dyr og planter har haft en stor tilbagegang. I de seneste årtier har årsagen til arternes tilbagegang ofte været, at bestandene er blevet isolerede i forhold til hinanden. Herved bliver bestandene sårbare overfor genetisk indavl og tilfældige "katastrofer" af menneskelig eller naturlig oprindelse.

De truede arter vil typisk være opført på de "røde lister" over særligt beskyttelseskrævende arter. Indsatsen for at forbedre arternes spredningsmuligheder og fri bevægelighed vil derfor i høj grad fokusere på, hvilke behov disse rødliste arter har. Som eksempel på sårbare eller truede arter i Vestsjælland kan nævnes hasselmus, perlemorsommerfugl, den lille dagsommerfugl, fransk bredpande, oddere, samt de sjældne vilde orkideer mygblomst og pukkellæbe.

Der er udpeget økologiske forbindelser mellem ens naturtyper. Ud over de internationale beskyttelsesområder er det primært områder med truede arter, der er søgt forbundet med tilsvarende områder. Hvor de økologiske forbindelser følger større sammenhængende naturområder, eller hvor der i et område er flere ensartede men mindre naturområder, er disse områder udpeget som BESKYTTELSOMRÅDE. Tilsvarende er de områder, der i regionplanen er udpeget

Ad Naturforvaltning

som potentielle vådområder - de såkaldte våde enge - også udpeget som BESKYTTESESOMRÅDE. Interessen kan til dels varetages ved administration af naturbeskyttelseslovens § 3, miljøbeskyttelsesloven mv., men det vil være nødvendigt med et samarbejde med landbruget, der sikrer de dele af nettet, som ikke er omfattet af lovens bestemmelser. Kommunerne bør i det videre kommuneplanarbejde søge at sikre det mere finmaskede net af økologiske forbindelser.

Naturforvaltning omfatter naturovervågning, tilsyn med fredede arealer, fortidsminder og beskyttede naturområder, naturpleje og naturgenopretning, forbedring af offentlighedens adgang- og opholdsmuligheder i naturen samt formidling. Amtsrådet har ifølge naturbeskyttelsesloven ansvaret for tilsyn med og pleje af fredede arealer og for beskyttelse af vådområder, heder, overdrev, ferske enge og strandenge over en vis størrelse, samt jord- og stendiger. Med udgangspunkt i disse bestemmelser er der fastlagt retningslinjer for den overordnede prioritering af naturforvaltningen. Naturforvaltning søges samlet i særlige interesseområder. Etablering af nye levesteder for dyre- og planteliv kan ske i områder, der grænser op til eksisterende naturområder, i områder der for længere tid udtages af jordbrugsdrift samt i områder i tilknytning til landsbyer, hvor der gøres en særlig indsats for at forbedre offentlighedens levevilkår. Det Grønne Råd inddrages i det overordnede og principielle arbejde med mål og handlingsplaner. Borgere inddrages i forbindelse med amtets egne naturforvaltningsprojekter.

Mål for naturforvaltning

For naturforvaltning foreligger der følgende langsigtede mål :

- Eksisterende levesteder for et naturligt dyre- og planteliv er sikret.
- Der er etableret nye levesteder for dyre- og planteliv.
- Landskabets kulturhistoriske fortælleverdi er bevaret og understøttet.
- Mulighederne for adgang til og oplevelse af det åbne land er forbedret.

Ad Fredning og offentlige opkøb

Indsatsen for naturfredning tænkes så vidt muligt koncentreret i områder, der er udlagt som BESKYTTESESOMRÅDE eller udpeget som et kulturmiljø. Da amtets natur- og kulturværdier ikke alene findes i disse områder, kan rejsning af fredningssager dog også blive aktuelt i andre områder.

Der verserer fredningspåstand for Bjergene i Dragsholm Kommune. Desuden arbejdes der med vurderinger af behovet for yderligere fredninger i Åmose-komplekset. En vurdering af behovet for revision af eksisterende og måske utidssvarende fredninger i amtet som helhed er udarbejdet i 2001.

Fredningssager kan også rejses for at sikre offentlighedens adgang til rekreation og naturoplevelser. Her vil indsatsen især blive koncentreret i besøgsområder med særlig vægt på de bynære muligheder. Offentlige opkøb vil ofte kunne erstatte rejsning af fredningssager. Amtsrådet vil anbefale opkøb efter naturbeskyttelsesloven i besøgsområder samt i områder der i øvrigt kan gavne befolkningens friluftsliv uden at skade væsentlige natur- og kulturhistoriske interesser.

Ad Kulturmiljøer

Ad 7.2 Kulturhistorie

Regionplanerne skal indeholde retningslinjer, der sikrer værdifulde kulturmiljøer i det åbne land, og at byudvikling, anlægsarbejder, skovtilplantning og naturgenopretning samt forvaltning af landskabet i øvrigt sker i respekt for de kulturhistoriske interesser. Som grundlag for retningslinjerne skal der udpeges værdifulde kulturmiljøer. Et kulturmiljø skal forstås som et geografisk afgrænset område, der ved sin fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling.

I Vestsjællands Amt blev der i begyndelsen af 1980'erne udarbejdet et stort og grundigt materiale som baggrund for fredningsplanlægningens kulturhistoriske del. Arbejdet blev udført i et samarbejde mellem amtets tekniske forvaltning og Amtsmuseumsrådet. Hele amtet blev analyseret og beskrevet, og resultaterne blev fremlagt dels i en samlet rapport og 23 kommunehæfter, dels i 2 fredningsplandokumenter med vurderinger og prioriteringer af spor fra hhv. forhistorisk og historisk tid. Udpegningen af kulturmiljøer er sket ved at revurdere og supplere dette materiale. Dette arbejde har bl.a. foregået i samarbejde med det faglige regionale kulturmiljøråd.

De udpegede kulturmiljøer er spredt ud over hele amtet og omfatter en mangfoldighed af spor fra især de seneste århundreder, men mange har rødder meget længere tilbage. I kulturmiljøerne kan der indgå få elementer af samme type, eller der kan være tale om meget komplekse helheder bestående af mange forskellige elementer som f.eks. bebyggelse, gade-, vej- eller hegnsstrukturer, grønninger og gadekær, driftspræget natur eller en karakteristisk arealtypefordeling. Bevaringstilstand, oplevelses- og fortælleleværdi, videnskabelig værdi, autenticitet, sjældenhed eller egnstypiskhed spiller forskelligt ind i de enkelte udpegninger, men der er altid tale om en kombination af flere af disse udpegningskriterier.

Vestsjællands Amt er i kulturhistorisk henseende uhyre rigt. De mange gravhøje, voldsteder og andre fredede fortidsminder vidner om menneskelig brug og bebyggelse i mange tusind år. De ældste spor er ikke umiddelbart synlige, men ligger gemt i de store moser, hvoraf nogle er fredet. De fredede fortidsminder er generelt ikke medtaget i udpegningen, da de i forvejen er beskyttet af naturbeskyttelsesloven. Der kan dog være behov for at beskytte sammenhænge mellem fortidsminder eller grupper af fortidsminder og deres omgivelser samt arkæologiske forekomster i jorden (kun undtagelsesvis medtaget her), og sådanne områder kan tages op ved de efterfølgende regionplanrevisioner.

Der findes også mange fredede bygninger fra forskellige perioder i amtet. Disse er generelt kun medtaget i udpegningen, når de indgår i større, bevaringsværdige helheder eller sammenhænge.

En del af de smukkeste og mest interessante landskaber er fredet som landskabsfredninger efter naturbeskyttelsesloven, og en del af kulturmiljøerne indgår i sådanne fredninger. Disse fredninger tilgodeser dog ikke altid beskyttelsen af kulturmiljøerne.

En stor del af de udpegede kulturmiljøer er ikke omfattet af anden beskyttelse end den, der ligger i udpegningen og de tilknyttede retningslinjer. En mindre del af kulturmiljøerne er omfattet af lokalplaner. Den bedste beskyttelse ligger i den opmærksomhed og interesse, som ejerne, beboerne i området, interesseorganisationer og de kommunale og amtslige ansatte omfatter kulturmiljøerne med til daglig. Med indsigt i og omtanke for kulturmiljøernes kvaliteter vil der ofte kunne træffes valg, der både tilgodeser bevaring og ny udvikling. En del af kvaliteterne ved kulturmiljøerne vil bl.a. kunne fremmes ved anvendelse af naturforvaltningsmidlerne.

Langs kysten findes endnu mange spor efter menneskers aktiviteter ved og på havet i form af fiskerlejer, ladepladser, færgehavne, fyrtårne o.l. - og selvfølgelig de sidste små 100 års feriebygninger - og i brede zoner inden for ligger herregårdene med slotte, avlsgårde, parker og de karakteristiske godslandskaber med store marker, alléer og allehånde huse til godsets folk og funktioner, fra godsinspektørens villa til hønsehuset. I de frugtbare slettelandskaber, hvor landbruget i århundreder har haft de bedste vilkår, har de senere års udvikling medført, at de fleste hindringer for ploven er fjernet, men de store landsbyer rummer stadig mange værdier i form af smukke gårdanlæg fra forskellige perioder, gadehuse til landarbejdere eller håndværkere og funktionsbygninger som forsamlingshuse og frysehuse og skoler i mange forskellige aldre og udformninger. Landsbyernes grønninger, gadekær og gadestruktur ligger mange steder stadig som de gjorde det for 2-300 år siden og har rødder meget længere tilbage, som kirkerne og præstegårdene viser det. Især de indre dele af amtet er visse steder stærkt kuperet og skovbevokset, og her finder man endnu skovbygdens små landsbyer. Her er hegnsstrukturen ofte velbevaret og viser tilbage til tidligere tiders brugs-, ejendoms- og administrationsforhold. Rundt omkring findes også rester af den natur, som århundredes brug har formet til sjældne naturtyper som hede, overdrev eller græsningsskov. Og spredt ud over amtet findes mindre områder med en kombination af enkeltelementer med stor bevarings- og fortælle værdi som gamle vejforløb med broer og kroer eller vandmøller med tilhørende damme og opstemningsanlæg.

Med fredningsplanen i 1985 blev der udpeget en række særlige bevaringsværdige byer. Disse har frem til Regionplan 2001-2012 indgået i regionplanerne som særlige bevaringsværdige landsbyer og stationsbyer med en tilhørende retningslinje om bevaring af bygningskulturelle og bymæssige værdier. Med udpegningen af kulturmiljøer er begrebet "Bevaringsværdige landsbyer" udgået af regionplanen.

Det var i regionplan 2001-2012 vigtigt at få alle kulturmiljøer i Vestsjælland vist, selvom det havde været ønskværdigt med en grundigere bearbejdning af de enkelte kulturmiljøer. Det medførte bl.a. at man måtte opgive at foretage en fysisk afgrænsning af alle kulturmiljøer. Der er nu gennemført en grundigere bearbejdning således, at det i denne regionplan har været muligt at afgrænse alle kulturmiljøer. I regionplan 2001-2012 var kulturmiljøerne beskrevet i et tilhørende plandokument (nr 3). I nærværende regionplan afløses denne beskrivelse af en elektronisk database, placeret på internettet. Denne database fortæller om bevaringsinteresserne for de enkelte kulturmiljøer, de bærende elementer, og eventuelt om kulturmiljøets sårbarhed overfor trusler der kan påvirke miljøets integritet og oplevelsesværdier. Desuden er der ved fotos vist eksempler fra miljøerne. Databasen er forsøgsvis opbygget således at der er mulighed

Andre bymiljøer

Ad Kirkeomgivelser

Henvisninger

for interesserede borgere at uploade (udlægge) seriøse tekster og fotos, således at databasen kan medvirke til at samle interessante informationer om de beskyttede kulturmiljøer.

Det skal understreges, at der udover de udpegede kulturmiljøer findes en lang række landsbyer og stationsbyer, som indeholder bevaringsværdige helheder eller enkeltelementer, som så absolut bør beskyttes. Her tænkes f.eks. på kirkerne med deres præstegårde, kirkelader, ringerboliger osv., fortepladser med gadekær, specielle gadeforløb, helstøbte husrækker eller enkeltstående arkitektoniske eller kulturhistoriske bygninger.

Der er foretaget en konkret vurdering af de enkelte kirkers betydning for landskabsoplevelsen. Der foreligger således en beskrivelse og en fotodokumentation for hver kirkes nær- og fjernpåvirkning af omgivelserne. Materialet har været udsendt til teknisk vurdering hos menighedsråd og kommuner.

Udpegningen er foretaget for at sikre kirkernes betydning for oplevelsen af landskabet. Da det store flertal af kirker traditionelt er placeret markant i landskabet, og da der i Vestsjælland er tale om ca. 140 kirker, er der samlet set tale om et stort område, som pålægges retningslinjer. Retningslinjerne og udpegningen er derfor baseret på, at der ved rettidigt at have udpeget betydningsfulde områder omkring kirkerne skabes forståelse for deres landskabelige betydning, således at nye anlæg undgås eller placeres på en acceptabel måde i landskabet.

Kirkernes centrale placering i flertallet af amtets byer bevirker, at retningslinjerne der skal sikre kirkens landskabelige betydning, kan komme i konflikt med ønsker om byudvikling. Det er hensigten med retningslinjerne at sikre, at der kun sker byudvikling på arealer uden større betydning for oplevelsen af kirken, og at en sådan byudvikling kun sker, hvor den ud fra en samfundsmæssig betragtning er nødvendig.

Amtet har mulighed for at rejse en fredningssag for at sikre kirkens betydning, såfremt et byggeri lægger op til at påføre et værdifuldt kirkemiljø væsentlig skade.

Der henvises i øvrigt til:

- *Retningslinjerne, kapitel 7, Natur- og kulturinteresser.*
- *Naturbeskyttelsesloven. Lovbekendtgørelse nr. 85 af 4. februar 2002 som ændret ved lov nr. 454 af 9. juni 2004.*
- *Bekendtgørelse nr. 477 af 7. juni 2003 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder.*
- *Fredningsplandokumenterne FPD 1 og FPD 2 - for Vestsjællands Amt.*
- *Et kulturhistorisk bidrag til fredningsplanlægningen. Vestsjællands Amtsmuseumsråd 1983. Vestsjællands Amt. (kan ses som PDF-fil på internettet: www.vestamt.dk/natur under Kulturhistorie*
- *Planlægningsdokument nr. 3 til Regionplan 2001-2012. Beskrivelse af Kulturmiljøer i Vestsjællands Amt. December 2001. (er afløst af en elektronisk database, der kan ses på internettet: www.vestamt.dk/natur under kulturhistorie*
- *Kirkeomgivelserne er beskrevet og fotograferet, denne registrering ligger i en elektronisk database, som kan ses på internettet: www.vestamt.dk/natur under kulturhistorie.*